

Letters of leven

Willem Heijting

Letters of leven

Weg uit de wereld van het boek

novelle

Amsterdam
BraveNewBooks
2022

Omslagontwerp: Brave New Books
Afb. voorplat: Seb. Brant, 'Von unnützen Büchern',
Das Narrenschiff, 1494
Copyright 2022 © Willem Heijting
ISBN: 978 94 644 8879 1

*Want uw vinding – de schrift – zal in de ziel van hen die
haar leren, vergetelheid doen ontstaan, doordat ze hun
geheugen niet meer zullen oefenen.*

SOCRATES

volgens Plato, *Phaedrus*, 275a
(vertaling Xaveer de Win)

I

Gegijzeld door een boek

BEERMAN

‘Ook een bonbon?’ Kors Beerman schoof de halflege doos bonbons over zijn bureau in mijn richting. Ik reageerde niet. Ik was nog niet bekomen van de verbazing die me overviel toen ik in zijn kantoor werd binnengelaten. Onder Beermans voorganger Rolf van Loken heerste de milde chaos die kenmerkend is voor veel antiquariaten. Maar nu bevond ik me in een strak vormgegeven vertrek, voorzien van meubilair dat moet uitstralen wie er de baas is. Beerman zat onderuitgezakt in zijn directiezetel. Ik had moeite het evenwicht te bewaren in mijn stoel, die verraderlijk achteroverzwepte als ik probeerde van de rugleuning gebruik te maken. Ook leidde de verschijning van een modieus geklede secretaresse me af. Ze was jong, zo te zien een paar jaar jonger dan ik.

‘Dit is Chrissy! Leuke meid, hè?’, vervolgde Beerman. ‘Maar à propos, Karel, wat brengt je hier? Is er stront an de knikker?’

Dat Beerman een familiale toon aansloeg en me bij de voornaam aansprak, bracht me verder van mijn stuk. Beerman was veel ouder dan ik, terwijl hij – in

mijn ogen – een man van aanzien was in de wereld van het oude boek, iemand uit de *inner circle*, waar ik niet bij hoorde. Uit zijn laatste vraag bleek trouwens dat hij best wist waarvoor ik kwam.

Mijn missie was delicaat – al kon ik toen nog niet vermoeden hóe delicaat. Sinds vier jaar was ik conservator van een particuliere boekencollectie. De eigenaar van deze bibliotheek was Sybrand Notelaars, snoepabrikant in ruste. Betrekkelijk jong had deze steenrijke vrijgezel zich teruggetrokken uit het zakenleven om zich te kunnen wijden aan het bijeenbrengen van een boekenschat.

Ik vond dat ik het met Notelaars goed had getroffen. Hij hield zichzelf zorgvuldig buiten beeld, zodat alleen ingewijden van deze gedreven bibliofiel hadden gehoord, terwijl maar een handvol mensen iets te zien had gekregen van de kostbare boeken die zijn kasten vulden. Aan het begin had hij me verteld hoe ik hem kon helpen zijn collectie te beheren en uit te breiden, maar al na korte tijd kon ik nagenoeg zelfstandig mijn gang gaan. Daarbij kon ik ook nog eens putten uit een formidabel aankoopbudget. Ik had een speelruimte waar men in de officiële bibliotheken alleen maar van kon dromen.

Liever nog dan handelaren bezocht ik door de tijd achterhaalde bibliotheken in landhuizen en kloosters, waar je verweesde boeken kon aantreffen die een nieuw leven verdienden. In zulke bibliotheken kon je onverwachte zeldzaamheden onder het stof vandaan

halen, die een exclusieve aanwinst waren voor de collectie. Soms bevatte zo'n boekerij zoveel moois dat deze in zijn geheel werd overgenomen.

Dat op die manier ook dubbele en ongewenste exemplaren werden verworven, was niet te vermijden. Die boeken moesten natuurlijk te gelde gemaakt worden. Zo kwam ik terecht bij Van Lokeren, een zachtzinnige, sympathieke vakman. Vanuit zijn antiquariaat aan de Herengracht zond hij catalogi de wereld in met het soort boeken dat ik wilde verkopen. Ik stelde Van Lokeren voor dat hij de boeken in commissie zou nemen, waarvoor hij een kwart van de opbrengst in rekening kon brengen. Dat was aan de lage kant, maar daar stond tegenover dat Van Lokeren kon rekenen op een regelmatige toevoer van boeken.

Zo geschiedde. Notelaars was vanzelfsprekend op de hoogte van deze activiteiten, maar ik hield mijn mededelingen daarover *low profile*. Ik bracht deze vergroting van mijn speelruimte liever niet in gevaar. Daarom bestond ik extra aankopen rechtstreeks uit het tegoed dat bij Van Lokeren bleef staan.

Toen kwam het bericht dat Van Lokeren ermee was gestopt en het stokje aan Beerman had overgedragen. Algauw klonk gemopper in het wereldje, maar de gedachte daaraan schoof ik opzij zodra ik de eerstvolgende afrekening zag. Een lange lijst verkochte boeken, met daarnaast verrassend hoge bedragen. Het lachen verging me echter toen ik de laatste post zag: AF Commissie 35%. Het venijn zat in de staart! Bij een hoog

totaal betekende tien procent een flink verschil. Een vergissing?

De boekhouder van het antiquariaat gebeld. Nee. Daar kon hij niets over zeggen, daarvoor moest ik bij Beerman zijn.

Beerman aan de lijn: 'Wát zegt u?! Tien procent minder commissieloon?! Wat dént u wel van mij! We zijn hier niet gék meneer!'

'Maar er is toch een contract?'

'Contract? Een stukje papier! Wat moet ik daarmee? Ik laat ernaar zoeken maar ik geef u weinig kans! Ik heb het kantoor grondig laten uitmesten, er is bijna niets over van die troep van mijn voorganger!'

'En stelt u die inzendingen van mooie boeken dan niet op prijs?'

'Mooie boeken? Het is hier geen museum! Géld moet ik maken! Anders kan ik de tent wel sluiten! Nou u hoort ervan! Dág meneer!'

Beermans stemvolume maakte het nodig dat ik de telefoonhoorn een eind van mijn oor afhield. Zo bleef ik na de abrupte beëindiging van het gesprek verbluft staan. Wat te doen? Ik wilde dit niet via Notelaars spelen. Ik regelde daarom een afspraak met Beerman in de zaak. Op een zomers warme vrijdagmiddag in september ging ik ernaartoe.

Zo zat ik dus in het vernieuwde directievertrek. Vooraf had ik me van alles voorgenomen, maar toen ik bij Beerman zat, wist ik niet hoe te beginnen. 'Nou, vooruit met de geit!', doorbrak hij mijn gearzel.